

Belofte maakt schuld / Een doekje voor het bloeden / De kapitalisten

HET NUT/DE NWE TIJD

Kapitalisme als kunstproject

Mia Vaerman

Gezien op 20 juni 2025

Terschelling, Nedeland (ikv Oerol festival)

In juni 2023 verzamelde theatermaker Greg Nottrot op Oerol 40.000 euro met zijn show 'Goed Goud Geld'. Hij liet elke toeschouwer een (geheim) formulier invullen met zijn inkomsten en bezittingen en voerde zelf overzichtstabellen en procenttaarten aan. Hij schopte het publiek een geweten, en incasseerde meteen wat 'overtollig kapitaal'. Doel was om daarmee een nieuw, duurzaam kapitalisme uit te bouwen tijdens een 10-daagse 'wereldreddende' conferentie in 2025. Met echter de helft van het nodige bedrag volgde op Oerol nu de ontnuchtering.

06 JULI 2025

Het concrete plan rond Nottrots klimaatneutrale drijvende *dome* op het meertje in Hee – 'de Dubai-dome' noemt hij het nu – was om experts, kunstenaars en vermogenden van alle slag een economisch model te laten uitdokteren zonder ongelijkheid, en meteen ook in balans met de natuur. Megalomaan, denk je dan. Maar Nottrot is een straffe theatermaker met een reputatie van engagement en positieve energie. Voor de oprichter en artistiek leider van het NUT (Nieuw Utrechts Toneel) is een voorstelling niet om naar te kijken, maar een aanleiding om in dialoog te gaan. Die interactie met het publiek gebeurt in zijn voorstellingen stevast in een mix van fictieve verhalen en een live-televisieshow-achtig gebeuren. Herkenbaar en uitbundig. Zijn charisma helpt ook.

In 'Belofte maakt schuld' presenteert hij nu de rekening van het snode plan uit 2023, en legt de boeken neer. In heel Nederland werd 123.414 euro opgehaald voor het project. Veel voor een al bij al vaag initiatief, maar te weinig voor het grootse plan. Op de speelweide klinkt daarom wel vijftig keer 'sorry!'. Welgemeend, zeker, maar kan je in theater ooit echt spreken van oprechtheid? Ik bedoel: vanop een Bühne, binnen een fictief verhaal, en met een ingestudeerde dialoog tussen Greg Nottrot zelf en Nederlandse tv-presentator

Een voorstelling is niet om naar te kijken, maar een aanleiding om met elkaar te praten.

In een halve *dome* (louter het frame staat er) roepen ze elkaar luidop de mails toe die ze schreven naar aanloop van het project. Die klinken enerzijds beschuldigend, van de andere kant uit verontschuldigend, schuldig en tussendoor ook verdedigend. Om te kunnen meewerken zegde Martin Rombouts zijn deelname af aan 'Expeditie Robinson' (Nederlands reality survival televisieprogramma). Op het oude voetbalveld van West-Terschelling creëren Rombouts en Nottrot dan maar hun eigen overlevingskampje. Ze nemen het tegen elkaar op vanop een oneffen balk en beproeven het touwtrekken – Martin trekt ruw aan het langste eind. Je voelt de woede, onmacht en frustratie overal doorheen spatten. Rombouts beschrijft het ultieme verschil tussen hen beide aan de hand van Bert en Ernie uit Sesamstraat: Bert (hijzelf) staat voor de bedachtzame, de redelijke, de denker. Ernie (Greg) is de durver, doener en roekeloze dromer.

“Is het jullie schuld dat ik niet genoeg geld ophaalde?”, vraagt Nottrot aan het publiek. “Nee”, antwoordt hij zelf. “Het is mijn schuld, mijn droom, mijn activisme. Dus sorry.” Liefst zou hij zich nu zelf terugtrekken op een eiland, geeft hij toe. Fantaseren de meeste utopisten niet net vanop zo’n plek - zo merkt hij fijntjes op - weg van alle realiteit? Nottrot geeft zich nooit gewonnen. En wat kan een mens trouwens meer doen dan sorry zeggen? Hij voelt zich echt klote, nu hij niet heeft kunnen voldoen aan zijn verlangen om goed te doen. “Die angst is de kern waaruit de burn-out ontspruit”, geeft hij ons mee.

“Willen jullie je geld terug?”, vraagt hij nog. “Ligt eraan”, repliceert iemand uit het publiek kortaf. En dan volgt een slim antwoord van Nottrot: dat hij het nooit zou teruggeven, omdat kunstenaars die geld terugbetalen daarmee een eis creëren die overeen komt met ‘waar voor je geld’. Laat dat nu net zijn waar het kunst niet om te doen is. Kunst hoeft geen verantwoording af te leggen, geen garantie te bieden.

In een aankondiging van de voorstelling vertelde Greg Nottrot dat op Oerol de ideale condities aanwezig zijn om met kunst de wereld een beetje te verbeteren. “Er ligt een verantwoordelijkheid voor kunstenaars om alternatieven te verzinnen voor onze samenleving. In ons geval gaat dat niet om het omverwerpen van het kapitalisme, maar het bijstellen ervan. Ik wil mensen met vermogen helemaal niet het idee geven tegenover ze te staan, ik wil ze juist meenemen. Martin zei het ooit mooi: je kan armoede zien als een inefficiëntie van het kapitalisme, als een kinderziekte die nog opgelost moet worden. Dat is een interessant uitgangspunt, toch?”

“Ik hou niet van kunstenaars die alleen maar vragen stellen en nooit met antwoorden komen,” vertelt Nottrot.

Het is behoorlijk on-Vlaams, on-Belgisch denken, wel. Zo nuchter en zakelijk zouden wij het in onze contreien nooit formuleren. De opgehaalde som wordt nu op Oerol 2025 gebruikt voor drie andere voorstellingen – ‘Belofte maakt schuld’, ‘Een doekje voor het bloeden’ en ‘De kapitalisten’ – en verder voor de

‘Giftshop’ (een klein blauw tentje naast de tribune): mensen met schulden krijgen er hulp om hun rekeningen te vereffen: grote banners in de tent schetsen onder zes voornamen telkens de specifieke situatie en het bedrag van de openstaande schuld. Je kan als toeschouwer mee afbetalen of gewoon een *totebag* kopen.

De hele voorstelling zelf voelt uiteindelijk toch als een doorregend en omvergewaaid feestje, vind ikzelf. Er komt ook weinig volk opdagen. Niemand wil nog eens betalen voor een slecht-nieuws-show. Maar bij de twee andere voorstellingen die het NUT presenteren, zit dezelfde tribune weer propvol. Alsof er niks gebeurd is.

Die andere voorstelling, ‘Een doekje voor het bloeden’, is een tekst van George Tobal in een regie van Greg Nottrot. Het is een muzikale tragikomische theatervoorstelling over armoede, dakloosheid en de absurditeit ervan. Lachen en treuren: het typische NUT-recept.

Echt boeiend is ‘De kapitalisten’. Daarin voert een team van kunstenaars, theatermakers, wetenschappers en experts acht dagen na elkaar een talkshow op waarin ze alsnog discussiëren over praktische oplossingen voor de rol van geld en de toekomst van het kapitaal. “Ik hou niet van kunstenaars die alleen maar vragen stellen en nooit met antwoorden komen”, dixit Nottrot. In de laatste editie, op zaterdag 21 juni, is de antropologe Jitske Kramer de centrale gast. Vanuit vragen van journaliste Elke van Boxmeer ontvouwt de antropologe een zeer interessante bijdrage over hoe we onze economie bouwden op de verkeerde idee van de mens als redelijk en egoïstisch wezen. Volgens Kramer zijn we net de meest sociale van alle dieren, en daarnaast onwijs irrationeel. Van daaruit moet we dus ook vertrekken om een maatschappij op te bouwen. Tussen de uitzettingen volgen sketches en muzieknnummers – weer zo typisch voor het gezelschap; het zorgt voor de nodige luchtigheid.

Het geheel resulteert in een heus wetsvoorstel dat aan de politici in den Haag zal worden gepresenteerd (samen met de zeven andere voorstellen van de zeven andere dagen). De inbreng hier is gebaseerd op de idee van ‘*deep democracy*’ zoals bij Canadese inheemse culturen: om een beslissing te nemen wordt elke stem gehoord, en dat moet veilig gebeuren voor iedereen. Bij elk debat rond het kampvuur wordt daarom ook een kindervuur voorzien waar de kleineren en zwakkeren hun stem kunnen laten horen. Op Oerol mondt dat uit in het voorstel om bij elk wetsvoorstel voortaan rekening te houden met de kinderen van de zeven volgende generaties na ons. Waarmee de ene mislukte theaterproductie toch weer vruchtbaar ingezet blijkt in een andere zo zinnige voorstelling. Niks gaat verloren bij het NUT.